

Tények és ami mögöttük van

A hajléktalan emberek átlagos életkora 38 és 44 év között változik különböző felmérések szerint. Az eltérés oka az, hogy az intézményeket használó emberek fiatalabbak, mint az utcán élők. Az egyes vizsgálatok megállapítása szerint úgy változnak, hogy a megkérdezettek körében milyen e két csoport aránya.

A hajléktalanná válás okai meglehetősen stabilnak tűnnek. Ez elsősorban azért van így, mert folyamatosan a strukturális okok játszzák a legfontosabb szerepet, a lakhatás és a foglalkoztatás. Vagyis az a kérdés, hogy milyen feltételekkel és milyen esélyekkel mennyi jövedelemhez lehet jutni, és az esetlegesen megszerzhető jövedelmekből lehetséges-e, és ha igen, akkor milyen típusú és színvonalú lakhatási feltételeket lehet biztosítani.

A közvetlen kiváltó okokat tekintve a következőket látjuk: az esetek mintegy kétharmad részében kapcsolati konfliktusok (válás, élettársi kapcsolatok felbomlása, szülőkkel történő összeveszés stb.) állnak háttérben.

Az intézményekből való kikerülés (állami nevelés, pszichiátriai intézet, kórház, börtön, szociális otthon) az utóbbi egy-két évben 10-15 százalékban oka a hajléktalanná válásnak. Korábban ez az érték a jelenleginek mintegy kétszerese volt, azóta azonban lezajlott a pszichiátriai ágyak számának drasztikus csökkenése (ez mintegy hatezer embert érintett), valamint kórházi ágyak számának csökkenése is, amely elsősorban a főleg szociális indikációval kórházban tartott, zömmel szellemileg leépült, fogyatékos vagy családtalan, esetleg idős emberek elbocsátása révén megnövelte a hajléktalan emberek számát. (Itt említjük meg, hogy azokban a felmérésekben, ahol találunk a korábbi állami nevelésre vonatkozó adatot, ez az érték mindenhol igen magas, általában eléri, vagy meg is haladja a 20 százalékot.)

Növekedni látszik a gazdasági okokból bekövetkező hajléktanság aránya. Mindenképp ezt igazolja az az állandósuló jelenség, hogy a hajléktalan emberek között folyamatosan magas számban találhatóak meg az ország legszegényebb megyéiből. A hajléktalan emberek talán legjellemzőbb, legnépesebb csoportjai a következőképpen határozhatók meg:

1. Az állami nevelés megszűnése (nagykorúság miatt), családi konfliktus, ritkábban börtönből szabadulás miatt utcára kerültek csoportja, amely zömmel hátrányos helyzetű, főleg alacsony iskolai végzettségű fiatalokból áll.

2. A lassan lecsúszók csoportja, amely korábban hagyományosan iskolázatlan, szegény, főleg mezőgazdaságból, illetve vidéken élő családok jellemzően ipari szakképzettséget szerző lezármozottaitól áll, akik számára részben mentálisan jelentett túlzott terheket a nagy ugrás, részben az egzisztenciális gondok

megoldásához, elviseléséhez hiányzott a stabil kulturális, illetve családi háttér. Az e csoportba tartozók zömmel középkorúak, illetve idősebbek, szakképzettek, illetve elváltak.

3. A rossz mentális állapotúak csoportja, akik pszichiátriai, elmeszociális, szociális otthonból, kórházból kerültek ki vagy értelmi fogyatékosok.

4. A hosszú ideje hajléktalok csoportja, akik közel tíz éve, vagy annál is régebben élnek hajlék nélkül, akik jellemzően legáltalább középkorúak és alacsony iskolai végzettségűek.

Paradigmaváltás szükséges hajléktalan ügyben

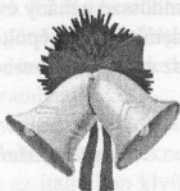
Ameddig az előző években kizárólag a már hajléktalanná vált emberek ellátásának számszerű növelése és minőségi javítása volt a cél, addig a jövőben a fejlesztéseknek egyértelműen a hajléktalanságnak mint társadalmi jelenségnek a csökkentésére, mérsékelésére kell összpontosítaniuk. Ez természetesen túlmutat a közvetlen és hagyományos értelemben vett hajléktalanügy területén és szempontjain, el kell érje, be kell vonja és együtt kell kezelje a hajléktalanság problémáját a lakáspolitikával és a foglalkoztatáspolitikával.

A rendszerváltozás óta lezajlott lakásprivatizáció következtében gyakorlatilag megszűnt az állami, illetve önkormányzati lakásvagyon. Ennek következtében csak a piacon lehet (bér)lakáshoz jutni. Ez a körülmény döntő jelentőségűvé teszi a lakás megtartására vonatkozó támogatási rendszer kiépítését és működését. Az erre vonatkozó szabályok jelenleg elégtelenek, összehangolatlanok és diszjunkcionálisak. Igaz ez a lakáshasználat során keletkező bér- és díjhátralékok kezelésére vonatkozóan is. Hasonló a helyzet a bérleti viszony szabályozásában, pontosabban szabályozatlanságában, amely szinte teljesen kiszolgáltatja a bérlőt a tulajdonosnak. E körülmények egyfajta hajléktalanság irányába mutató lejtőt képeznek, elsősorban az alacsony jövedelmű, esetleg munkanélküli, vagy más okból szociális segítségre szoruló családok vagy egyének számára.

Gyuris Tamás

Képeink

A Háló jelen számában található képek – a címlapfotótól eltekintve – kivétel nélkül hajléktalan emberek munkái. A képek eldobható fényképezőgépekkel készültek a *Saját szemmel* című fotóprojekt keretein belül. A projekt ismertetése a Világháló rovatunkban olvasható.

Kellemes karácsonyi ünnepeket és eredményekben gazdag boldog új esztendőt kíván minden kedves olvasójának

a Háló szerkesztősége
halo@szochalo.hu